

було б назвати «лексикон космополіта». Думки в ній виважені, аналітичні й не схиляються в крайнощі, хоча цього можна було б очікувати, адже значну частину свого життя Рябчук прожив у радянському союзі. У збірці представлені есеї за різний період, але більшість з них стосується сучасної історії України. Автор простими словами та з доречним гумором, влучно і помірковано аналізує події останніх 30 років. Він зазирає у минуле, робить припущення щодо майбутнього, розмірковує над національною ідентичністю українців. Усе це представлено як через загальновідомі, так і особисті історії. Есеї розташовані не в хронологічному порядку, але це абсолютно не заважає сприйняттю, навпаки, іноді на контрасті можна під різними кутами поглянути на прочитане.

«Танці з кістками» (Андрій Сем'янків, 2022, Книга року ВВС).

Автор розповідає історію патологоанатома-невдахи Северина. Усе в нього йде не так, грошей мало, соціальний статус незрозумілий, а в особистому житті відбувається щось невизначене. Одне рішення нелегально заробити на продажі зразків людських тканин тягне за собою вервечку химерних та похмурих подій. За кожним рішенням стоїть безліч обставин і попередніх рішень, які змушують головного героя раз у раз переходити на новий щабель лицемірства та злочинності. Усе це нашаровується майже непомітно, ніби снігова куля. Жага до грошей і самоствердження в поєднанні зі страхом штовхають на все більш мерзотні дії. Згодом моральна деградація вже не дозволяє обмежуватися маленькими зразками, видаленими з живих чи вкраденими у мертвих. Сем'янків майстерно й реалістично змальовує усі події та переживання героїв, серед яких ви не знайдете жодного однозначно позитивного персонажа. Усі мають свої секрети й приховані бажання, які тягнуть за собою (не?)винні жертви. Як і диктує жанр, текст тримає у напруженні й очікуванні аж до останньої сторінки, але читається напручуд швидко і легко. Відчувається також і легка нотка детективу. Варто звернути увагу на те, що це саме медичний трилер, а головний герой — патологоанатом, тож зміст сповнений чорного гумору, кривавих та загалом не дуже приємних для звичайного читача сцен. Так, книжка може не сподобатися чутливим читачам, однак усі інші справедливо дадуть їй високу оцінку.

Широке розмаїття української літератури, яка переживає новий період реабілітації та розквіту, знаходячись в умовах воєнного стану, сприяє формуванню в читача почуття патріотизму та незламності. Та всі ми в очікуванні нового етапу нашої літератури — післявоєнного, ще більш плідного і різноманітного, натхненного нашою Перемогою.

Д. Кондратова, В. Руденський

**ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ РЕЛІГІЙНО-НАРОДНОЇ П'ЄСИ
«МИЛОСТЬ БОЖІЯ...» НЕВІДОМОГО АВТОРА**

D. Kondratova, V. Rudenkyi

**ARTISTIC ORIGINALITY OF THE RELIGIOUS AND FOLKLORIC SONG
"THE GRACE OF GOD..." BY AN UNKNOWN AUTHOR**

У XVII–XVIII ст. написано чимало п'єс, які, втрапивши імена своїх творців і пройшовши крізь призму власне народно-релігійних тлумачень та театральних постановок, набули досить відмінних ознак від творів попереднього періоду. Цю групу творів літературознавці схильні називати «народними драмами», або «шкільними драмами».

Непересічним явищем в історії давньої української драматургії XVIII ст. вважається драма «Милість Божія...» невідомого автора, яка і є об'єктом нашого аналізу. Це перша українська п'єса, у якій відтворено події народно-визвольної війни 1648–1654 рр. під керівництвом Богдана Хмельницького. Створена вона була 1728 р. з нагоди 80-річчя початку війни і присвячувалася гетьманові Данилу Апостолу. Цікаво, що джерелами драми «Милість Божія...» були козацькі літописи Самовидця, Григорія Грабянки, до того ж у п'єсі відчувається значний вплив фольклору, зокрема дум та історичних віршів. Композиція твору досить чітка: він складається з 5 дій у формі діалогів й монологів, у яких звучить оцінка історичних подій та проблем сучасності. Велику роль відіграє хор, створюючи додаткове емоційно-психологічне тло в кінці дії. Звичайно, найбільше місця в драмі присвячується постаті Богдана Хмельницького. Так, власне і починається п'єса «Милість Божія» з роздумів гетьмана над долею України й козаків, що присягнули польському королеві не на рабську службу, а на вірний і рівноправний союз із Польщею, але постійно зазнають від шляхти неймовірних утисків. І у своїх філософуваннях Богдан Хмельницький, який змальовується у п'єсі як справжній герой і виразник інтересів Батьківщини, доходить висновку, що далі терпіти таку наругу не можна. І хоча ці міркування в ремарці трактуються автором як «совіт» (рада, порада) Божий, і народ України (в образі хору на чолі з Мукою та Аполлоном) також тлумачить думки Богдана Хмельницького як дар, милість Божію, все ж подальші події твору розгортаються досить реалістично. Так, Хмельницький — не Ісус Христос, що налетів на царство Сатани і кількома помахами карального меча розгромив ворога. Він їде до запорозьких козаків, виголошує перед ними запальну і патріотичну промову, закликає їх до визвольної боротьби. Козаки і всі українці б'ються з ляхами спочатку під Жовтими Водами, потім по всі Україні й аж за Віслою. І в репліках героїв не просто передаються сухі факти історичних подій, а й здійснюється спроба своєрідного психолого-політичного аналізу скрутного становища гонористих шляхтичів (вперше так побитих і смертельно переляканих) та піднесеного духу визволителів України. Навіть репліки символічних образів України, Вісті, Дітей українських та самого Божого Смотрення наповнюються реальним змістом: достовірними фактами, щирим захопленням народу перемогами своїх визволителів, непростими на той час роздумами Смотрення над долею України і над станом її науки та освіти.

Самому Богданові Хмельницькому в п'єсі надано реплік порівняно небагато: всього десять (та й ті, окрім перших, небагатослівні) — це найважливіші розпорядження, накази й поради. Але особливо цікавою є друга репліка гетьмана-визволителя України в четвертій дії, коли він, повернувшись після остаточної перемоги до Києва і «воздавши благодареніє» Богові, вислухав похвали Дітей українських та Писаря на свою адресу та й став усім присутнім киянам давати поради: «любити не багате бездіяльне золото, а роботяще залізо»; «наслідувати людей праці»; «не зазіхати на чуже добро і не заздрить їмущим», «бути задоволеним тим, що Бог дасть»; «берегти зброю і бути завжди готовим стати на захист батьківщини», «дітей своїх учити такому ж ставленню до України». А під кінець твору (в останньому «явленні») Смотрення Боже ще радить розвивати науку та освіту.

Отже, п'єса «Милість Божія» — це воістину правдива передача засобами художнього слова українського нескореного духу і героїчного настрою після перемоги над поляками в середині XVII ст. До того ж ідейно-художній зміст

історичної барокової драми є актуальним і на сьогодні під час повномасштабного вторгнення російських окупантів на українські землі, а образ мудрого керманіча й визволителя України Б. Хмельницького є символом прагнення нашого народу до волі, до єдності в боротьбі з чужоземними загарбниками.

Є. Кулинич

**«ТАЄМНЕ ВІКНО» СТВЕНА КІНГА ТА ДЕВІДА КЕППА:
ПЕРЕКЛАД З МОВИ ЛІТЕРАТУРИ НА МОВУ КІНО**

Ye. Kulynych

**“SECRET WINDOW” BY STEPHEN KING AND DAVID KOEPP:
TRANSLATION FROM THE LANGUAGE OF LITERATURE
TO THE LANGUAGE OF CINEMA**

Повість «Таємне вікно, таємний сад» (“Secret Window, Secret Garden”, 1990) читається на одному диханні, як і інші романи найпопулярнішого містика у світі — Стивена Кінга.

Після зради дружини письменник Мортон Рейні усамітнюється в маленькому будиночку, де важко переживає розлучення та ніяк не може розпочати роботу над новим романом. У той час, коли він не сидить перед екраном ноутбуку, набираючи та згодом стираючи черговий набір літер, письменник лежить на дивані й спить.

Раптом на порозі його будинку з'являється дивний незнайомець у великому чорному капелюсі, який звинувачує письменника у плагиаті. Морт наче і упевнений у тому, що авторство його твору не може належати комусь іншому, а гість просто божевільний. Але його не покидає відчуття провини, а Джон Шутер серйозно погрожує письменнику, не відступаючи від своєї правди. Згодом Морт з'ясовує, що його найкраще оповідання «Сезон сівби» та оповідання Шутера «Таємне вікно, таємний сад» різняться тільки в деталях й іменах персонажів.

За екранізацію цієї повісті взявся Девід Кепп (Secret Window, 2004), відомий як талановитий сценарист, що недосконалі ідеї перетворює в геніальні постановки. Для цього перекладу з мови літератури на мову кіно виокремимо низку розбіжностей.

У фільмі головний герой божеволіє через розлучення, оскільки його зрадила кохана жінка. У книзі він втрачає розум через почуття провини, причиною якої є помилка молодості, а розлучення є лише поштовхом.

Вибір актора залишився дещо незрозумілим. На нашу думку, герой мав бути більш стриманим, напруженим, без притаманного актору безумства. Розпатлане волосся, рваний, брудний халат — Джонні Депп грає у своєму стилі. Вдавати божевільного у нього чудово виходить з перших хвилин на екрані. Та це було влучно тільки на початку екранізації, коли глядачі ще не здогадувались про його розлади. Окрім цього, роль письменника автоматично асоціюється з іншими ролями актора, що заважає заглибитись у сюжет. Саме це призвело до відкладення прем'єри «Таємного вікна» приблизно на місяць заради успішного прокату іншого фільму з Джонні Деппом — «Пірати Карибського моря».

Дивною виглядає заміна kota Бублика, домашнього улюбленця Морта, собакою, що відіграє певну роль у сприйнятті характеру головного героя. Здається, легше уявити поруч із пониклим у собі і самотнім письменником спокійного kota — для контрасту та врівноваження композиції.